

DE VILLA "DORIS" : summier haar lotgevallen alsook de Gentse "beau monde" te Oostende

door Emile SMISSAERT

Het is, achteraf gezien, maar goed, dat de "Villa Maritza" door tijdig en aandringend actie voeren kon gered worden van de teloorgang en de sloop. Toegegeven, het onderhoud en instandhouden van zo'n relict uit het verleden is en blijft een dure zaak. Maar dat is het waard, meen ik, te meer dat het een tastbare, goed ogende getuigenis blijft van wat de "Koningin der Badsteden", de "Zomerhoofdstad van het Koninkrijk" eens geweest is, nu iets meer dan honderd jaar geleden.

Indertijd stond nog een ander prestigieus bouwwerk op de Dijk : de "Villa Doris". Wie deze majestueuze villa gebouwd heeft, ik zou het niet weten.

Maar wél bekend is dat het gebouw dateert van 1879. "(...) De eigenaar was de heer DUCLOS-DE KNUYDT, toenmalig Consul van Brazilië te Oostende. Na de Tweede Wereldoorlog werd het gebouw, een ruïne geworden, gesloopt. De plaats werd ingenomen door een flatgebouw, "Residentie Mar Del Plata"(...). Twee zogenoemde "Kariatiden" – d.w.z. vrouwenfiguren als schoorzuil of pilaster – waren, drie meter hoog, aangebracht aan de gevel. Ze waren gemaakt door de Brugse beeldhouwer Hendrik PICKERY (1828-1894) en verbeelden twee braziliaanse meisjes die op het hoofd de last van de voorgevel torsen. In 1988 werden de twee beelden teruggevonden en door de Stedelijke Diensten gerestaureerd; ze staan thans in het Maria-Hendrikapark aan de voet van de Oude Watertoren" (1).

Het gebouw werd ook de "Villa van de Beelden" genoemd en het prijkte op de Albert I-wandeling, tussen wat toen het "Hotel Osborne" was (hoek Capucijnenstraat en de Zeedijk) en de uitbouw (avancée) van de Oude Vuurtoren. Midden of einde januari 1925, zo vond ik, werd de "Villa Doris" verkocht aan een Maatschappij die het plan koesterde om haar om te bouwen tot een hotel. Verder stonden enkele wetenswaardigheden omtrent dit gebouw vermeld. Gedurende Wereldoorlog I (1914-1918) had de bezetter, in het onderste deel van dit prachtig bouwsel, een formidabele betonnen schuilplaats aangebracht. Ze moest dienen als kazemat voor het Duitse personeel dat belast was met het hanteren van een enorm elektrisch zoeklicht dat geplaatst was op de wandeldijk en dat de ingang van de haven bestreek (2).

Het Oostendse weekblad "Le Carillon" verfijnde, een paar dagen later, haar berichtgeving die in essentie juist bleek te zijn (3) :

"Rechtzetting. – De villa is niet verkocht maar in huurcontract gegeven voor een duur van negen jaar. Ze zal omgebouwd worden door de huurder in de loop van de maand mei (1925) en ze wordt het "Hotel de Bruxelles et New-Claridge" (chef-kok : E. BLOEDBERGE), gelegen aan de "Zeedijk", nummer 27, in het gedeelte tussen het huidige "Zeeheldenplein" en de Capucijnenstraat)

Nog kleine jongen (° november 1940) ging ik op zondagmorgen, na de Heilige Mis van 11 uur in de Capucijnenkerk, op wandel met grootmoeder (° 1875) naar de "Dijk". Nu nog draag ik in mijn herinnering, schemerig en erg vervaagd door de tijd, het uitzicht van vele bouwvallige hotels en villa's, de ruïne en de kille leegte van wat eens het Kursaal was en de eigenaardige glooiing van een donker rode dijk met bovenop het "Koninklijk Chalet". Vernielde glorie van het Oostende "van vóór de Oorlog". Had ik, toen, reeds geweten en goed beseft hoeveel ik, grootgeworden, zou bezig zijn met het "grootse verleden" van "ons" Oostende, ik zou nog veel beter opgelet, aandachtiger geobserveerd en diepgaander vragen en hervragen gesteld hebben aan hen, tijdgenoten, die deze

epoque beleefd hadden, die het konden weten hoe het, toen, te Oostende was. Zo memoreer ik me van het "Hôtel Osborne" de in mijn kinderogen kolossale omvang, de "zwanen" aan de vele balkons, de verfkleur van het "bâtiment" (blauwgrijs, denk ik) en de voor mij onverklaarbare, mysterieus klinkende benaming "Osborne"; Geduldig werd mij verklaard, dat dit de naam was van het kasteel van Koningin Victoria van Engeland, haar geprefereerde residentie op het eiland Wight (Zuid-Engeland) alwaar ze overleden is in 1902. Nog een indruk die me bijgebleven is zij het flauwtjes, was de voor mij onvatbare vaststelling : "waarom is er geen leven", geen bedrijvigheid in deze gebouwen? Verklaren oorlogsredenen dan werkelijk dat hier alles stilgevallen, leeg geworden, zielloos, doods is en als dusdanig overkomt?". Ook de beide beelden, aangebracht links en rechts aan de "Villa Doris" vielen de ontvankelijke knaap die ik was op. Hoe "raar" gekleed en gedrapeerd, wat zijn ze groot en zwaar, met het verdiep vlak boven hun hoofd !. Vreemd... Bewaard gebleven zijn ze een bewijs dat ze ook bij de slopers van de "Villa Doris" een felle indruk gemaakt hebben die redding en beveiliging tot gevolg hadden. Mochten ze, zoals het geval was met de vier beelden van het Oude Postgebouw, die door toedoen van ex-schepen Gerard DANIELS een herbestemming kregen in de Koninginnelaan, opnieuw in het gezichtsveld komen van de Oostendenaar-van-nu, opnieuw "gloriëren" en op zinvolle wijze getuigenis afleggen van Oostende's Roem en Faam. Het overwegen waard, denk ik. Of niet? Zoveel is de laatste tijd reeds ter verfraaiing bedacht en gerealiseerd, een aantal pleinen en straten zijn opengewerkt tot nog onbeklede ruimten en ik denk in het bijzonder aan de "Drie Gapers". Ergo quid??

Terug naar de "Villa Doris" zelf die een roemrijk bestaan kende tussen de twee oorlogsjaren. Volgende passus in "Le Courrier du Littoral" verduidelijkt heel wat en het zou me niet verwonderen dat het een bloempje betreft uit de herinneringsdoos van wijlen Robert LANOYE, een drukker-uitgever-journalist die veel wist en zag en die merkwaardige passages geschreven en nagelaten heeft over het Oostende van eertijds (4) :

De villa "Doris". – Sommigen uiten hun mening, dat de enorme standbeelden die de villa sieren naast de "Osborne" zouden dienen bewaard te worden.

Voornoemde villa "Doris" was, jarenlang, het centrum van het luisterrijke Gentse cliënteel dat zich te Oostende bezighield met menige mondaine festiviteiten. Naast Baron VAN LOO, naast dhr. DE HEMPTINNE, ontmoette men in de salons van "la Doris" de FEYERICK's, de BRAUN's en alle rijke families van de katoen- en lijnwaadfabrieken.

Het was deze groep aanzienlijke, rijke, chique Gentenaars (Gantois huppés) die de "Bloemenstoet" (Cortège fleuri), de "Bloemenslag" (Bataille des Fleurs), "Paperhunts" (= snipperjachten?), verscheidene "Week van het Schermen" (des semaines de l'escrime), tennistornooien te Oostende organiseerde met dhr. MAELSTAFF van de "Chronique" en baron R. DE VRIÈRE. Bepaalde parties (réunions mondaines) van de villa "Doris" brachten het neusje van de zalm bijeen, het beste van deze gehele Gentse kolonie die, men weet niet waarom, een beetje met een keer (tout doucement) Oostende verliet om verblijf te vinden in een andere badstad" (einde citaten).

Uit dagdagelijkse omgang met en in het "Fonds Ostendiana" van de Stadbibliotheek is me duidelijk geworden hoe weinig gekend, in feite hoe nauwelijks ontgonnen het tijdperk van het Interbellum (ca. 1919-1939) te Oostende is. En dat op alle gebied : economisch, sociaal, toeristisch, statistisch, -zowel in de grote lijnen als in de deelaspecten, ook in de faits-divers en de "weetjes" die een epoque typeren. En geur en kleur, "goesting" en "attractie" geven om over te leren, te lezen en over te schrijven. Dat komt nog wel, hoop ik.

-
- (1) André VAN CAILLIE, Oud Oostende in beeld, deel 4, nrs. 103 en 104, alsook deel 5, nr. 4.
 - (2) Le Carillon; 27 januari 1925, p. 2 (d).
 - (3) Ibidem; 30 januari 1925, p. 3 (b).
 - (4) Le Courrier du Littoral; 19 februari 1955, p. 3 (d).